

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2012. gada 19. decembrī*

Valsts pienākumu neizpilde — Vide — Direktīva 1999/30/EK — Piesārņojuma kontrole —
PM10 koncentrācijas apkārtējā gaisā robežvērtības

Lieta C-68/11

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2011. gada 16. februārī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *A. Alcover San Pedro* un *S. Mortoni*, pārstāves, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Varone, avvocato dello Stato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs *A. Tizzano [A. Tizzano]*, tiesneši *M. Ilešičs [M. Ilešič]*, *E. Levits*, *M. Safjans [M. Safjan]* (referents) un *M. Bergere [M. Berger]*,

ģenerālvokāte *E. Šarpstone [E. Sharpston]*,

sekretāre *A. Impellicēri [A. Impellizzeri]*, administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – itāļu.

Spriedums

- 1 Savā prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, vairākus gadus pēc kārtas nenodrošinot, lai daudzās zonās un aglomerācijās Itālijas teritorijā PM_{10} koncentrācija apkārtējā gaisā nepārsniegtu Padomes 1999. gada 22. aprīļa Direktīvas 1999/30/EK par robežvērtību noteikšanu sēra dioksīda, slāpekļa dioksīda un slāpekļa oksīdu, makrodaļiņu un svina koncentrācijai (OV L 163, 41. lpp.) 5. panta 1. punktā, kurš kļuvis par Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīvas 2008/50/EK par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV L 152, 1. lpp.) 13. panta 1. punktu, noteiktās robežvērtības, Itālijas Republika nav izpildījusi minētajā 5. pantā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 96/62/EK

- 2 Saskaņā ar Padomes 1996. gada 27. septembra Direktīvas 96/62/EK par apkārtējā gaisa kvalitātes novērtēšanu un pārvaldību (OV L 296, 55. lpp.) 11. pantu dalībvalstīm Komisijai ir jāiesniedz ikgada ziņojumi par PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību ievērošanu.
- 3 Saskaņā ar šīs direktīvas 8. pantu:

“1. Dalībvalstis sastāda zonu un aglomerāciju sarakstu, kurās viena vai vairāku piesārņojošu vielu koncentrācija pārsniedz robežvērtības un pielāides summu.

[..]

3. Šā panta 1. punktā minētajās zonās un aglomerācijās dalībvalstis veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izstrādāts un īstenots plāns vai programma piesārņojuma samazināšanai līdz robežvērtībai noteiktā termiņā.

Minētais plāns vai programma jānodod atklātībai, un tajā obligāti jābūt vismaz IV pielikumā uzskaitītajai informācijai.

4. Šā panta 1. punktā minētajās zonās un aglomerācijās, kurās robežvērtības pārsniedz vairākas piesārņojošas vielas, dalībvalstis izstrādā vienotu plānu šo vielu radītā piesārņojuma samazināšanai.

[..]”

Direktīva 1999/30

- 4 PM_{10} Direktīvas 1999/30 2. panta 11. punktā ir definētas kā makrodaļiņas, no kurām 50 % iziet caur kanālu, kura efektīvais aerodinamiskais šķērsriezums ir 10 μm .
- 5 Saskaņā ar šīs direktīvas 5. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 7. pantu noteiktā PM_{10} makrodaļiņu koncentrācija apkārtējā gaisā III pielikuma I iedaļā norādītajos termiņos nepārsniedz tajā noteiktās robežvērtības.

[..]”

6 Minētās direktīvas 5. panta 4. punktā ir noteikts:

“Gadījumos, kad III pielikuma I iedaļā noteiktās PM_{10} piesārņojuma robežvērtības tiek pārsniegtas PM_{10} koncentrācijas dēļ, kas apkārtējā gaisā veidojas dabas parādību ietekmē un kas ievērojami pārsniedz dabisko avotu radītā piesārņojuma fona koncentrāciju, dalībvalstis, informējot Komisiju saskaņā ar Direktīvas 96/62/EK 11. panta 1. punkta noteikumiem, sniedz vajadzīgo pamatojumu tam, ka piesārņojuma robežvērtību pārsniegšanas cēlonis ir dabas parādības. Šādos gadījumos dalībvalstīm jāisteno Direktīvas 96/62/EK 8. panta 3. punktā noteiktie pasākumu plāni tikai tad, ja III pielikuma I iedaļā noteiktās robežvērtības tiek pārsniegtas ar dabas parādībām nesaistītu iemeslu dēļ.”

7 Lai nodrošinātu cilvēku veselības aizsardzību, Direktīvas 1999/30 III pielikumā ir noteikti divu veidu ierobežojumi PM_{10} daļiņām, nošķirot divas fāzes, kuras savukārt ir iedalītas divos laikposmos. Attiecībā uz 1. fāzes laikposmiem no 2005. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 31. decembrim, pirmkārt, dienas vērtība $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ nedrīkst tikt pārsniegta vairāk nekā 35 reizes kalendārā gada laikā un, otrkārt, gada vērtība nedrīkst pārsniegt $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Attiecībā uz 2. fāzes laikposmiem, sākot no 2010. gada 1. janvāra, pirmkārt, dienas vērtība, kas nedrīkst tikt pārsniegta 7 reizes kalendārajā gadā, ir $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ un, otrkārt, gada robežvērtība ir $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

8 Šīs pašas direktīvas 7. pantā paredzētajiem PM_{10} koncentrācijas novērtēšanas mērķiem ir jānošķir “zona” un “aglomerācija”.

9 Saskaņā ar Direktīvas 1999/30 2. panta 8. punktu zona nozīmē “dalībvalsts noteiktu savas teritorijas daļu”.

10 Šīs direktīvas 2. panta 9. punktā aglomerācija ir definēta kā “zona, kurā iedzīvotāju koncentrācija pārsniedz 250 000, vai gadījumos, kad iedzīvotāju skaits ir 250 000 vai mazāk, tāds iedzīvotāju blīvums vienā kvadrātkilometrā, kuram dalībvalsts nosaka apkārtējā gaisa kvalitātes novērtēšanas un pārvaldības vajadzību”.

11 Saskaņā ar minētās direktīvas 12. pantu dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai vēlākais līdz 2001. gada 19. jūlijam izpildītu šīs direktīvas prasības.

Direktīva 2008/50

12 Ar Direktīvas 2008/50, kas stājas spēkā 2008. gada 11. jūnijā, 31. pantu no 2010. gada 11. jūnija tika atceltas Direktīvas 96/62 un 1999/30, neskarot dalībvalstu pienākumus, kas attiecas uz šo pēdējo minēto direktīvu transponēšanas termiņiem un piemērošanu.

13 Direktīvas 2008/50 13. panta ar nosaukumu “Cilvēku veselības aizsardzības robežlielumi [robežvērtības] un trauksmes līmeņi” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina to, ka sēra dioksīda, PM_{10} , svina un oglekļa oksīda koncentrācija gaisā to zonās un aglomerācijās nepārsniedz XI pielikumā noteiktos robežlielumus.

[..]

Atbilstību šīm prasībām novērtē saskaņā ar III pielikumu.

Pielāides robežu, kas noteikta XI pielikumā, piemēro saskaņā ar 23. panta 1. punktu un 22. panta 3. punktu.”

14 Ir jākonstatē, ka ar Direktīvas 2008/50 XI pielikumu nav tikušas mainītas Direktīvas 1999/30 III pielikumā attiecībā uz 1. fāzi noteiktās PM_{10} robežvērtības.

15 Savukārt Direktīvas 2008/50 22. pantā ir noteiktas tiesību normas saistībā ar PM_{10} koncentrācijas robežvērtību sasniegšanas termiņu atlikšanu, tostarp nosacījumi atbrīvojumam no pienākuma tos piemērot.

16 Saskaņā ar šīs direktīvas 22. pantu:

“1. Ja konkrētā zonā vai aglomerācijā atbilstību slāpekļa dioksīda vai benzola robežlielumiem nevar sasniegt XI pielikumā paredzētajā termiņā, dalībvalstis šai konkrētajai zonai vai aglomerācijai var atlikt minēto termiņu par ne vairāk kā pieciem gadiem ar nosacījumu, ka saskaņā ar 23. pantu gaisa kvalitātes plānu izstrādā zonām un aglomerācijām, uz kurām attiektos atlikšana; šādu gaisa kvalitātes plānu papildina ar XV pielikuma B iedaļā minēto informāciju, kas saistīta ar attiecīgām piesārņojošām vielām, un tajā uzskatāmi parāda, kā līdz jaunā termiņa beigām nodrošinās atbilstību robežlielumiem.

2. Ja konkrētā zonā vai aglomerācijā atbilstību XI pielikumā noteiktajiem PM_{10} robežlielumiem nevar sasniegt konkrētajai vietai raksturīgu izkliedes īpatnību, nelabvēlīgu klimatisko apstākļu vai pārrobežu ietekmes dēļ, dalībvalsts tiek atbrīvota no pienākuma līdz 2011. gada 11. jūnijam nodrošināt atbilstību minētajiem robežlielumiem, ja ir ievēroti 1. punktā paredzētie nosacījumi un ja dalībvalsts pierāda, ka, lai ievērotu termiņus, ir veikti visi atbilstīgie pasākumi valsts, reģionālā un vietējā līmenī.

[..]

4. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus gadījumus, kad tās uzskata, ka jāpiemēro 1. vai 2. punkts, kā arī dara zināmu 1. punktā minēto gaisa kvalitātes plānu, tostarp visu attiecīgo informāciju, kas Komisijai vajadzīga, lai novērtētu to, vai attiecīgie nosacījumi ir ievēroti. Komisija novērtējumā ņem vērā dalībvalsts veikto pasākumu aplēsto ietekmi uz apkārtējā gaisa kvalitāti dalībvalstīs patlaban un nākotnē, kā arī Kopienas pašreizējo pasākumu un plānoto Kopienas pasākumu, kurus Komisija ierosinās, aplēsto ietekmi uz gaisa kvalitāti.

Ja deviņos mēnešos no minētā paziņojuma saņemšanas dienas Komisija nav cēlusi iebildumus, uzskata, ka attiecīgie nosacījumi 1. vai 2. punkta piemērošanai ir ievēroti.

Ja ir iebildumi, Komisija var prasīt, lai dalībvalstis precizē esošos vai izstrādā jaunus gaisa kvalitātes plānus.”

Tiesvedības priekšvēsture un pirmstiesas procedūra

17 Piemērojot Direktīvas 96/62 11. pantu, Itālijas Republika Komisijai iesniedza ziņojumus par PM_{10} koncentrācijai apkārtējā gaisā piemērojamo robežvērtību ievērošanu attiecībā uz laika posmu no 2005. gada līdz 2007. gadam.

18 Analizējot šos ziņojumus, Komisija konstatēja, ka ilgstoši, vairāku gadu garumā šīs Direktīvas 1999/30 III pielikuma I iedaļā noteiktās robežvērtības tikušas pārsniegtas daudzās zonās Itālijas teritorijā.

19 Ar 2008. gada 30. jūnija vēstuli Komisija informēja Itālijas Republiku par savu nodomu īstenot EKL 226. pantā paredzēto procesu gadījumā, ja vēlākais līdz 2008. gada 31. oktobrim tā nesaņems pieteikumu par atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu.

20 Ar 2008. gada 3. un 16. oktobra vēstulēm Itālijas Republika informēja Komisiju par pasākumiem, kurus bija plānots vai nolemts veikt četrpadsmit reģionos un divās autonomajās provincēs, lai novērstu PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību pārsniegšanu tās kompetencē ietilpstošajās zonās.

21 Tā kā 2009. gada 14. janvārī Komisija nesaņēma pieteikumu par atbrīvojuma piemērošanu no šīs dalībvalsts, tā uzskatīja, ka Direktīvas 2008/50 22. pants nav piemērojams.

- 22 Līdz ar to, uzskatot, ka Itālijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 1999/30 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, 2009. gada 2. februārī Komisija šai dalībvalstij nosūtīja brīdinājuma vēstuli. Tai tika pievienots saraksts, kurā bija uzskaitītas 55 Itālijas zonas un aglomerācijas, kurās 2006. un 2007. gadā tikušas pārsniegtas dienas un/vai gada robežas, kas piemērojamas PM₁₀ koncentrācijai.
- 23 Ar 2009. gada 1. un 30. aprīļa, 22. oktobra un 11. novembra vēstulēm Itālijas Republika atbildēja Komisijai, ka 2009. gada 27. janvārī un 5. maijā viņa tai ir nosūtījusi divus pieteikumus par atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu, kuri attiecās, pirmkārt, uz 67 zonām, kas atrodas 12 reģionos, un 2 autonomajām provincēm, un, otrkārt, uz 12 zonām, kas atrodas 3 citos reģionos.
- 24 Pēc tam, kad Komisija bija izanalizējusi šos divus pieteikumus par atbrīvojuma piemērošanu, tā attiecīgi 2009. gada 28. septembrī un 2010. gada 1. februārī pieņēma divus lēmumus par minētajiem pieteikumiem.
- 25 Savā 2009. gada 28. septembra lēmumā Komisija izvirzīja iebildumus pret Itālijas Republikas 2009. gada 27. janvārī iesniegto pieteikumu attiecībā uz 62 no 67 Itālijas Republikas uzskaitītajām zonām, kas atrodas Emilijas-Romanjas [*Emilia-Romagna*], Friuli-Venēcijas Džūlijas [*Friuli-Venezia Giulia*], Lacio [*Lazio*], Ligūrijas [*Liguria*], Lombardijas [*Lombardia*], Markes [*Marche*], Umbrijas [*Umbria*], Pjemontas [*Piemonte*], Toskānas [*Toscana*] un Venetas [*Veneto*] reģionā un Trentes [*Trento*] autonomajā provincē.
- 26 Savā 2010. gada 1. februāra lēmumā Komisija izvirzīja iebildumus pret Itālijas Republikas 2009. gada 5. maijā iesniegto pieteikumu attiecībā uz 11 no 12 Itālijas Republikas uzskaitītajām zonām, kas atrodas Kampānijas [*Campania*], Apūlijas [*Puglia*] un Sicīlijas [*Sicilia*] reģionā.
- 27 Pēc tam šī dalībvalsts vairs neiesniedza jaunus pieteikumus par atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu.
- 28 Ņemot vērā, ka Itālijas Republika vairākus gadus pēc kārtas daudzās Itālijas teritorijas zonās bija pārsniegusi robežvērtības, kas piemērojamas PM₁₀ koncentrācijai apkārtējā gaisā, Komisija 2010. gada 7. maijā izdeva argumentētu atzinumu, kurā tā secināja, ka Itālijas Republika nav izpildījusi tai Direktīvas 1999/30 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus. Līdz ar to Komisija aicināja šo dalībvalsti veikt pasākumus, kas vajadzīgi tās pienākumu izpildei, divu mēnešu laikā no minētā atzinuma saņemšanas dienas.
- 29 Savā 2010. gada 6. jūlija atbildē Itālijas Republika atsaucās uz valsts stratēģijas izstrādi, kura esot jāuzskata par normatīvu un administratīvu pasākumu kopumu valsts līmenī, kā arī uz vadlīnijām, kas attiecas uz darbības nozari, kura galvenokārt ir atbildīga par PM₁₀ un tādu piesārņojošu vielu emisijām, kas var pārveidoties par PM₁₀. Turklāt Itālijas Republika lūdza sarīkot sanāksmi ar Komisijas dienestiem, lai pārrunātu paredzētos normatīvos un administratīvos pasākumus. Šī sanāksme notika Briselē (Beļģija) 2010. gada 26. jūlijā.
- 30 Ar 2010. gada 25. augusta vēstuli Itālijas Republika atzina, ka, beidzoties termiņam, kas bija paredzēts atbildes uz argumentēto atzinumu sniegšanai, PM₁₀ koncentrācijai apkārtējā gaisā piemērojamās robežvērtības daudzās Itālijas zonās un aglomerācijās joprojām bija pārsniegtas. Šī dalībvalsts iesniedza Komisijai citu informāciju par valsts pasākumiem, kurus bija plānots veikt 2010. gada rudenī un paziņot pirms 2010. gada novembra, pievienojot ietekmes uz vidi novērtējumu par zonām un aglomerācijām, kurās šīs robežvērtības joprojām būtu pārsniegtas, lai saņemtu atbrīvojumu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu.
- 31 Pēc tam Komisija par minēto valsts pasākumu veikšanu netika informēta. Tāpat tā nesaņēma ietekmes uz vidi novērtējumu par attiecīgajām zonām un aglomerācijām, nedz arī jaunu pieteikumu par atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu.

32 Šādos apstākļos Komisija cēla šo prasību.

Par prasību

Lietas dalībnieku argumenti

- 33 Savā prasības pieteikumā Komisija apgalvo, ka ziņojumi, kurus saskaņā ar Direktīvas 96/62 11. pantu iesniegusi Itālijas Republika par 2005. un nākamajiem gadiem, parāda, ka PM_{10} koncentrācijai apkārtējā gaisā piemērojamās robežvērtības ilgstoši tikušas pārsniegtas daudzās Itālijas teritorijas zonās.
- 34 Turklāt saskaņā ar šīs dalībvalsts iesniegto informāciju par 2009. gadu minēto robežvērtību pārsniegšana esot turpinājusies 70 zonās, kas atrodas Kampānijas, Emīlijas-Romanjas, Friuli-Venēcijas Džūlijas, Lacio, Ligūrijas, Lombardijas, Markes, Umbrijas, Pjemontas, Apūlijas, Sicīlijas, Toskānas un Venetas reģionā, kā arī Trentes autonomajā provincē.
- 35 Tomēr Itālijas Republika nebija veikusi pasākumus, lai nodrošinātu PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību ievērošanu, un nebija iesniegusi jaunu pieteikumu par atbrīvojuma piemērošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 22. pantu.
- 36 Itālijas Republika norāda, ka PM_{10} emisijas rodas gan no tādiem cilvēku darinātiem avotiem kā apkure, gan no dabiskiem avotiem, tādiem kā vulkāni, kā arī ķīmiskām reakcijām, kas rodas atmosfērā tā saucamo "prekursoru" piesārņojumu vidū. Turpinājumā PM_{10} koncentrāciju apkārtējā gaisā būtiski ietekmējot meteoroloģiskie apstākļi un uz zemes nosēdušos daļiņu celšanas apmērs.
- 37 Tā kā PM_{10} koncentrācijai piemērojamās robežvērtības tikušas konstatētas kopš 2001. gada, Itālijas reģioni esot izstrādājuši plānus, kas paredzēti Direktīvas 96/62 8. pantā, lai samazinātu šo daļiņu emisijas. Šie plāni galvenokārt esot attiekušies uz transporta nozari. Turpinājumā, sākot no 2006. gada, pakāpeniski esot tikuši veikti pasākumi civilajā, lauksaimniecības un audzēšanas nozarē.
- 38 Valsts līmenī kompetentās iestādes tāpat esot veikušas pasākumus civilajā, rūpniecības, lauksaimniecības un transporta nozarē, lai samazinātu PM_{10} koncentrāciju apkārtējā gaisā.
- 39 Visi šie pasākumi esot pietiekami uzlabojuši gaisa kvalitāti laikā no 1990. gada līdz 2009. gadam, samazinot tādu dienu skaitu, kurās PM_{10} dienas robežvērtība tika pārsniegta. Tomēr šī uzlabošana neesot bijusi pietiekama, lai noteiktajā termiņā nodrošinātu PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību ievērošanu.
- 40 Proti, Itālijas Republikas uzskata, ka šo mērķi nebija iespējams sasniegt. Lai to izdarītu, būtu bijis jāveic drastiski ekonomikas un sociāli pasākumi un jāpārkāpj tādas pamattiesības un pamatbrīvības kā preču un personu brīva aprīte, privāto uzņēmumu iniciatīva un pilsoņu tiesības uz sabiedriski derīgiem pakalpojumiem.
- 41 Itālijas Republika uzskata, ka pastāv vismaz pieci iemesli, kādēļ PM_{10} koncentrācijai piemērojamās robežvērtības nav tikušas ievērotas noteiktajos termiņos, proti, pirmkārt, sarežģīts PM_{10} veidošanās process, otrkārt, meteoroloģisku apstākļu ietekme uz PM_{10} koncentrāciju atmosfērā, treškārt, nepietiekamas tehniskas zināšanas par PM_{10} veidošanās procesu, tādēļ nosakot pārāk īsus termiņus šo robežvērtību ievērošanai, ceturtkārt, tas, ka dažādās Eiropas Savienības politikas PM_{10} prekursoru novēršanai nav sniegušas gaidītos rezultātus, un, piektkārt, saiknes starp Savienības gaisa kvalitātes politiku un tostarp mērķi samazināt siltumnīcefekta gāzes neesamību.

- 42 Savā replikā Komisija norāda, ka saistībā ar Direktīvām 96/62, 1999/30 un 2008/50, lai pārbaudītu PM_{10} koncentrācijai piemērojamās robežvērtības, tā var balstīties tikai uz attiecīgās dalībvalsts iesniegtajiem datiem un šī dalībvalsts nosaka PM_{10} koncentrācijas pasākumu zonas un apņemas veikt šos pasākumus. Šādos apstākļos Itālijas Republikai esot bijis skaidri zināms, ka šīs robežvērtības daudzās zonās tikušas pārsniegtas vairākus gadus pēc kārtas.
- 43 Attiecībā uz argumentu par vispārīgu iemeslu, kādēļ Itālijas Republika nav varējusi ievērot PM_{10} koncentrācijai piemērojamās robežvērtības noteiktajos termiņos, pastāvēšanu Komisija atgādina, ka Direktīvas 2008/50 22. pantā noteiktu nosacījumu izpildes gadījumā ir paredzēts atbrīvojums no pienākuma piemērot šīs robežvērtības. Tomēr Itālijas Republika neesot iesniegusi jaunu pieteikumu par atbrīvojuma piemērošanu pēc tam, kad Komisija savos 2009. gada 28. septembra un 2010. gada 1. februāra lēmumos bija izvirzījusi iebildumus.
- 44 Turklāt savā 2009. gada 28. septembra lēmumā Komisija esot norādījusi, ka arguments par PM_{10} emisijām pasaules un kontinenta mērogā var tikt ņemts vērā tikai īpašās situācijās, nevis vispārīgi. Attiecībā uz Po upes baseinu tā esot uzsvērusi, ka “aplēstā pārrobežu piesārņojuma koncentrācija Po upes baseinā nevar tikt uzskatīta par rādītāju šā reģiona īpašā ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ, jo tam apkārt ir kalni un jūra. Komisija konstatē, ka katrā ziņā pārrobežu piesārņojuma papildinājums šajā zonā nav liels”.
- 45 Tāpat savos 2009. gada 28. septembra un 2010. gada 1. februāra lēmumos Komisija esot norādījusi, ka Itālijas Republika nav iesniegusi informāciju, piemērojot Direktīvas 2008/50 20. pantu, par dabisko avotu sniegto papildinājumu PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību pārsniegšanā attiecīgajās zonās. Turklāt, lai arī Itālijas Republika Komisijai esot iesniegusi dažus reģionālos plānus, tā joprojām neesot iesniegusi valsts plānu gaisa kvalitātes jomā.
- 46 Attiecībā uz argumentu par pienākumu veikt drastiskus ekonomikas un sociālus pasākumus un pārkāpt pamattiesības Komisija norāda, ka neviena dalībvalsts nav cēlusi prasību atcelt Direktīvas 1999/30 un 2008/50.
- 47 Komisija piebilst, ka Itālijas Republika savā aizstāvības rakstā atzist, ka PM_{10} koncentrācijai piemērojamās robežvērtības joprojām netiek ievērotas un ka šī situācija netiks atrisināta tuvākajā vai vidējā ilgā laikā. Komisija no tā secina, ka šo robežvērtību pārsniegšanas situācija ir konstanta un sistemātiska.
- 48 Šādos apstākļos, ja Tiesa pienākumu neizpildi konstatētu tikai attiecībā uz laika posmu no 2005. gada līdz 2007. gadam, šādam spriedumam nebūtu nekādas lietderīgās iedarbības. Proti, tā kā pienākumu neizpilde turpinās, Komisijai būtu jāceļ jauna prasība par laika posmu no 2008. gada līdz 2010. gadam, kā arī turpmāko laiku. Tāpat Komisija lūdz Tiesu spriest arī par pastāvošo situāciju, jo prasība attiecas uz ilgstošu Direktīvu 1999/30 un 2008/50 ievērošanu.

Tiesas vērtējums

- 49 Vispirms ir jānorāda, ka, lai arī Itālijas Republika šīs prasības nepieņemamību nav norādījusi kā absolūtu šķērslī tiesas procesam, Tiesa pēc savas ierosmes var izvērtēt, vai ir izpildīti nosacījumi, kas paredzēti LESD 258. pantā prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi celšanai (it īpaši skat. 1992. gada 31. marta spriedumu lietā C-362/90 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-2353. lpp., 8. punkts; 2012. gada 26. janvāra spriedumu lietā C-185/11 Komisija/Slovēnija, 28. punkts, un 2012. gada 15. novembra spriedumu lietā C-34/11 Komisija/Portugāle, 42. punkts).

- 50 Šajā skatījumā ir jāpārbauda, vai argumentētajā atzinumā un prasībā ir loģiski un precīzi iebildumi, lai ļautu Tiesai precīzi novērtēt norādītā Savienības tiesību pārkāpuma apmēru, kas ir obligāts nosacījums, lai Tiesa varētu pārbaudīt norādīto valsts pienākumu neizpildi (šajā ziņā skat. 2007. gada 1. februāra spriedumu lietā C-199/04 Komisija/Apvienotā Karaliste, Krājums, I-1221. lpp., 20. un 21. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 43. punkts).
- 51 Kā izriet tostarp no Tiesas Reglamenta 38. panta 1. punkta c) apakšpunkta – prasības celšana datumā spēkā esošajā redakcijā – un ar to saistītās judikatūras, prasības pieteikumā ir jāietver strīda priekšmets un izvirzīto pamatu kopsavilkums un tie ir jānorāda pietiekami skaidri un precīzi, lai atbildētājs varētu sagatavot savu aizstāvību un lai Tiesa varētu veikt pārbaudi. No tā izriet, ka galvenie faktiskie un tiesiskie apstākļi, ar kuriem ir pamatota prasība, prasības pieteikumā ir jānorāda loģiski un saprotami un ka prasības pieteikumā ietvertajiem prasījumiem ir jābūt formulētiem nepārprotami, lai izvairītos no tā, ka Tiesa lemj *ultra petita* vai arī nelemj par kādu iebildumu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Šajā gadījumā Komisija ne savas prasības pieteikuma prasījumos, ne tās motīvu daļā nav precizējusi gadus, attiecībā uz kuriem tiek pārņemta pienākumu neizpilde. Proti, tā tikai apgalvo, ka Itālijas Republika ir pārsniegusi PM₁₀ koncentrācijai piemērojamās robežvērtības “vairākus gadus pēc kārtas”. Tā min, ka runa ir par pašreizējo pienākumu neizpildi un ka Tiesas spriedumam ir jāattiecas uz tagadni, nevis uz pagātņi, tomēr neprecizējot domāto laikposmu.
- 53 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka norādes par tāda prasības pieteikuma, ar kuru tiek ierosināta tiesvedība, satura neatņemama elementa neesamību, kāds ir laikposms, kurā Itālijas Republika esot pārkāpusi, kā apgalvo Komisija, Savienības tiesības, neatbilst prasībām par loģiku, skaidrību un precizitāti (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Portugāle, 47. punkts).
- 54 Turklāt Komisija nav norādījusi precīzu laikposmu, uz kuru attiecas pārņemtā pienākumu neizpilde, un, lakoniski uzsverot, ka tai, ņemot vērā, ka Komisija negūst nekādu labumu no sprieduma, ar kuru konstatēta pagātnes situācija, nav nekādas intereses celt prasību šajā lietā, lai panāktu, ka Tiesa spriež par pagātnes faktiem, nav arī sniegusi atbilstīgus pierādījumus. Līdz ar to šī iestāde ne tikai acīmredzami nav ievērojusi pienākumus, kas gan attiecībā uz Tiesu, gan uz to pašu izriet no šī sprieduma 50. un 51. punktā minētās judikatūras, bet arī neļauj Tiesai pārbaudīt šo prasību par pienākumu neizpildi.
- 55 Tomēr ir jānorāda, ka ikgadējo ziņojumu, kurus Itālijas Republika iesniegusi Komisijai un kuri attiecas uz laika posmu no 2005. gada līdz 2007. gadam, pārbaude ir parādījusi, ka PM₁₀ koncentrācijai piemērojamās robežvērtības ir tikušas pārsniegtas vairākās zonās un aglomerācijās. Balstoties uz šiem ziņojumiem, Komisija uzskatīja, ka Itālijas Republika nav izpildījusi Direktīvas 1999/30 5. panta 1. punktā paredzētos pienākumus, tādēļ ka 55 Itālijas zonās un aglomerācijās, kas norādītas brīdinājuma vēstules pielikumā, dienas un/vai gada robežvērtības, kas piemērojamas PM₁₀ koncentrācijai, 2006. un 2007. gadā ir tikušas pārsniegtas.
- 56 No minētās informācijas var secināt, ka Direktīvas 1990/30 5. panta 1. punktā paredzēto pienākumu neizpilde katrā ziņā skar 2006. un 2007. gadu un attiecas uz 55 Itālijas zonām un aglomerācijām.
- 57 Šādos apstākļos šī prasība par pienākumu neizpildi šeit noteiktajās robežās var tikt atzīta par pieņemamu. Turpretī, ciktāl tā attiecas uz 2005. gadu un laika posmu pēc 2007. gada, prasība ir jānoraida kā nepieņemama.
- 58 Attiecībā uz šīs prasības pamatotību ir tikai jāatgādina, ka savos apsvērumos Itālijas Republika atzīst PM₁₀ koncentrācijai piemērojamo robežvērtību pārsniegšanu šī sprieduma 56. punktā noteiktajās robežās.

- 59 Itālijas Republika piebilst, ka šīs robežvērtības Direktīvā 1999/30 noteiktajos termiņos nevarēja tikt ievērotas vismaz piecu iemeslu dēļ, kas minēti šā sprieduma 41. punktā. Šādos apstākļos, lai nodrošinātu minētās robežvērtības, būtu bijis jāveic drastiski ekonomikas un sociāli pasākumi un jāpārkāpj tādas pamattiesības un pamatbrīvības kā preču un personu brīva aprīte, privāto uzņēmumu iniciatīva un pilsoņu tiesības uz sabiedriski derīgiem pakalpojumiem.
- 60 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka, nepastāvot Savienības likumdevēja direktīvā izdarītam grozījumam ar mērķi pagarināt īstenošanas termiņus, dalībvalstīm ir jāievēro sākotnēji noteiktie termiņi.
- 61 Turklāt ir jākonstatē, ka Itālijas Republika neapgalvo, ka tā būtu lūgusi piemērot tostarp Direktīvas 1999/30 5. panta 4. punktu, kurš attiecas uz stāvokli, kādā PM_{10} koncentrācijai apkārtējā gaisā piemērojamās robežvērtības tikušas pārsniegtas dabas parādību ietekmē, ievērojami pārsniedzot dabisko avotu radītā piesārņojuma fona koncentrāciju.
- 62 Tomēr LESD 258. pantā minētā procedūra balstās uz objektīvu atzinumu par to, ka dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti LESD vai atvasināto tiesību aktā (skat. 1983. gada 1. marta spriedumu lietā 301/81 Komisija/Beļģija, *Recueil*, 467. lpp., 8. punkts, un 2010. gada 4. marta spriedumu lietā C-297/08 Komisija/Itālija, Krājums, I-1749. lpp., 81. punkts).
- 63 Tiklīdz tiek veikts šāds konstatējums – kā šajā gadījumā –, nav nozīmes, vai pienākumu neizpilde izriet no dalībvalsts, ar kuru šī pienākumu neizpilde ir saistīta, gribas, no tās pieļautās nevērības vai arī no tehniskām grūtībām, kas tai radušās (1998. gada 1. oktobra spriedums lietā C-71/97 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-5991. lpp., 15. punkts, un iepriekš minētais 2010. gada 4. marta spriedums lietā Komisija/Itālija, 82. punkts).
- 64 Katrā ziņā dalībvalsts, kurai rodas īslaicīgi nepārvaramas grūtības, kas traucē tai izpildīt Savienības tiesībās paredzētos pienākumus, var atsaukties uz *force majeure* stāvokli tikai attiecībā uz laikposmu, kas vajadzīgs, lai pārvarētu šīs grūtības (šajā ziņā skat. 2001. gada 13. decembra spriedumu lietā C-1/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-9989. lpp., 131. punkts).
- 65 Tomēr šajā gadījumā Itālijas Republikas izvirzītie argumenti ir pārāk vispārīgi un neprecīzi, lai varētu tikt atzīts *force majeure* gadījums, ar kuru varētu tikt attaisnota PM_{10} koncentrācijai piemērojamo robežvērtību neievērošana 55 Itālijas zonās un aglomerācijās, kuras minējusi Komisija.
- 66 Līdz ar to prasība ir jāpieņem šā sprieduma 56. punktā norādītajās robežās.
- 67 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka, nenodrošinot, ka 2006. un 2007. gadā 55 Itālijas zonās un aglomerācijās, kuras 2009. gada 2. februāra brīdinājuma vēstulē minējusi Komisija, PM_{10} koncentrācija apkārtējā gaisā nepārsniedz Direktīvas 1999/30 5. panta 1. punktā noteiktās robežvērtības, Itālijas Republika nav izpildījusi šajā noteikumā paredzētos pienākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 68 Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Saskaņā ar šī paša reglamenta 138. panta 3. punkta pirmo teikumu, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.
- 69 Šajā strīdā ir jāņem vērā, ka Komisijas iebildums par pienākumu, kuri izriet no Direktīvas 1999/30 5. panta, kurš kļuvis par Direktīvas 2008/50 13. pantu, neizpildi attiecībā uz 2005. gadu un laikposmu pēc 2007. gada tika atzīts par nepieņemamu.

70 Līdz ar to ir jāpiespiež Komisijai un Itālijas Republikai segt savus tiesāšanās izdevumus pašām.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) **nenodrošinot, ka 2006. un 2007. gadā 55 Itālijas zonās un aglomerācijās, kuras 2009. gada 2. februāra brīdinājuma vēstulē minējusi Komisija, PM_{10} koncentrācija apkārtējā gaisā nepārsniedz Padomes 1999. gada 22. aprīļa Direktīvas 1999/30/EK par robežvērtību noteikšanu sēra dioksīda, slāpekļa dioksīda un slāpekļa oksīdu, makrodaļiņu un svina koncentrācijai 5. panta 1. punktā noteiktās robežvērtības, Itālijas Republika nav izpildījusi šajā noteikumā paredzētos pienākumus;**
- 2) **pārējā daļā prasību noraidīt;**
- 3) **Eiropas Komisija un Itālijas Republika katra sedz savus tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]